

فضای داغ سیاسی در جمهوری آذربایجان

ترجمه: مرصیه خادم شریف

شود. پیشین یعنی شده بود که در این گردمایی، مقامات عالی رتبه از سراسر جهان از جمله کانگاندولیزا رایس، وزیر امور خارجه آمریکا، شرکت کنند. با وجود این، میزان فشاری که به پلیس می‌بارید، اعضای سیاستمداران خارجی و اعصاب نمائندگان را در وضعیت دشواری برای مراسم خط لوله باکو - تفلیس - جیحان قرار می‌داد. عده‌ای از مسکن است در مراسم شرکت نکنند، چرا که حضور در این مراسم را به عنوان حمایتی برای سرزمینی حق داشتن کرده‌های آزاد تلقی کنند.

این اوقاف، دولت بوش را خصوصاً در موضع دشواری قرار می‌دهد. به عنوان حامی کلیدی پروژه باکو - تفلیس - جیحان، واشنگتن روابط استراتژیک نزدیکی را با دولت «الهام علی‌اف» رئیس جمهوری آذربایجان، ایجاد کرده است. مقامات ایالات متحده در ماه‌های اخیر ابتکار اتحاد خود را برای ایجاد نایب فلاته افزایش داده‌اند که شامل فشار دیپلماتیک برای شکستن بی‌تسبیست فضا سیاسی کشور را بر خلاف تمایل ایالات متحده به منظور محیطی آرام برای شروع خط لوله باکو - تفلیس - جیحان است.

می‌گویند: محیط سیاسی پایدار کمک می‌کند تا خط لوله باکو - تفلیس - جیحان امکان بالقوه اقتصادی خود را عملی کند.

به نظر می‌رسد روشهای تهاجمی‌ای که مخالفان دولت جمهوری آذربایجان اتخاذ کردند، فضای سیاسی کشور را بر خلاف تمایل ایالات متحده به منظور محیطی آرام برای شروع خط لوله باکو - تفلیس - جیحان است.

نویسنده و کارگردان

تهمینه میلانی

زن‌زبانی

تیمه کلنده / محمد لیک / محمد امین / محمد لیک

توافق متهم کرده‌اند. «فؤاد مصطفی‌اف، معاون مدیر جبهه مردمی، به نحو شکیوه آمیزی می‌گوید: «که هنوز مرکب توافقتنامه «مرامنامه رفتار» خشک نشده بود که پلیس از چماق‌هایش برای در هم شکستن تظاهرات صلح آمیز استفاده کرد. وی تأکید کرد که مخالفان بر تغییر قوانین انتخاباتی مصمم‌اند.

حسن یاشایف، سخنگوی حزب حاکم آذربایجان نوین نیز به نظر می‌رسد به همان اندازه مصمم است که در مقابل مخالفان تسلیم نشود. او می‌گوید: «دولت آذربایجان چنان ضعیف نیست که به خاطر راهپیمایی بعضی از گروه‌های ریشه‌گرا موعظش را تغییر دهد.»

یاشایف گفت: «بسی از اعمال خشونت‌آمیز مخالفان اکتبر ۲۰۰۳، ما اطمینان نداشتیم که آنها مخالفان (فعال) نظم عمومی را در شهر نتوانند. این اوقیت که گروه‌های مخالف با تعویق تظاهراتشان تا اواخر ژوئن موفق‌تر کردند، نشان می‌دهد که در پی ایجاد مشکل هستند.»

وی به نحو تکران کننده‌ای اشاره کرد که سازمان‌های بین‌المللی نقشی در راه انداختن تظاهرات مخالفان داشته‌اند. البته او حاضر شد هویت هیچ عنصر خارجی مشکوک به کمک به نیروهای ضد علی‌اف را فاش نکند. در این ضمن، مصطفی‌اف شایعه دریافت کمک از منابع خارجی توسط احزاب را رد کرد. او هم‌زمان مخالف خاطر نشان کرد که رهبران مخالف تماس وتبادل اطلاعاتی با سازمان‌های خارجی داشته‌اند و بر آن تأکید کرد که چنین تعاملاتی ناشی از منافع مشترک «انتخابات‌آزاده» است که اساس هر دموکراسی است.

علاوه بر بیانیه سفارت ایالات متحده درباره برخورد‌های ۲۱مه،

به نظر می‌رسد روشهای تهاجمی‌ای که مخالفان دولت جمهوری آذربایجان اتخاذ کرده‌اند، فضای سیاسی کشور را بر خلاف تمایل ایالات متحده به منظور محیطی آرام برای شروع خط لوله باکو - تفلیس - جیحان داغ تر کند

اتحادیه اروپا و دفتر سازمان امنیت و همکاریهای مشترک در اروپا در باکو، رفتار پلیس باکو را مورد انتقاد قرار داده‌اند. «آندره اس‌هنکل، سخنگوی انتخابات ریاست جمهوری اکتبر ۲۰۰۳ و دبیر آن، در هم شکستن مخالفان سیاسی علی‌اف و وسیله دولت او، نسامی دولت جمهوری آذربایجان را در گروگن کرده است. ناظران بین‌المللی، جریانهای متعددی را در هدايت و نتایج آرای گری ۲۰۰۳ پیدا کردند که در آن علی‌اف، در ماه دسامبر گذشته وارث پدر خود «حیدر علی‌اف» شد و پیاپی‌های حکومت خود را استوار کرد.

۱۱مه، الهام علی‌اف با صدور فرمانی، روند شمارش آرا را شفاف‌تر کرد و با انجام اقدامات قانونی، تصویر انتخابات کشور را بهبود بخشید. هفته بعد، مقامات دولت و نمایندگان مخالف به توافق رسیدند و در سندی که «مرامنامه رفتاری» نامیده می‌شود، هر دو گروه متعهد شدند که انتخابات مطلوبی را برگزار کنند.

پیش از ۲۱مه، مقامات تلاش کردند رهبران مخالف را متقاعد کنند که تظاهرات را تا اواسط ژوئن به تأخیر بیندازند. رهبران مخالف تهاجمی‌تر رد کردند و گفتند که چنین تأخیری، توانایی آنها را بر تأثیر عملکرد و گویا بر سر مسأله تجدیدنظر آیین‌نامه انتخاباتی کشور به طور چشمگیری کاهش می‌دهد. حال، قرار است که پارلمان این مسأله را در اوایل ژوئن در دستور کار خود قرار دهد.

به دنبال وقایع ۲۱مه، وقایع و دوطرف به مرامنامه رفتاری مورد شک است. مقامات سیاسی و رهبران مخالف دیگر را به شروع زبانی گذاشتند.

مشکلات فراوری خط لوله باکو - تفلیس - جیحان

محمود آقاکیبری

مقامات کشورهای جمهوری آذربایجان، قزاقستان، گرجستان و ترکیه چهارشنبه گذشته نخستین بخش خط لوله ۱۷۶ کیلومتری انتقال نفت باکو - تفلیس - جیحان، را افتتاح کردند. بدین ترتیب، پس از حرف و حدیث‌های بسیار، عملیات پر کردن لوله نفت برای انتقال نفت از این خط لوله در پایان «سنگال» جمهوری آذربایجان آغاز شد که نفت را در بندر جیحان در ترکیه می‌رساند. در عین حال، با وجود ساخت خط لوله غیراقتصادی چهارمیلیارد دلاری باکو - تفلیس - جیحان، مشکلات و خطرات بسیاری مانند آلودگی زیست محیطی و مشکلات فراوری استفاده از تمام ظرفیت وتأمین امنیت، همچنان مهمترین دغدغه‌های این خط لوله است. این در حالی است که به علت تخریب محیط زیست و خطر آلودگی سازمان‌های غیردولتی گرجستان پیش از این با احداث این خط لوله مخالفت و بر ساخت این خط لوله در خارج از دره حفاظت شده تاریخی «پازوئی» تأکید کرده بودند.

نمایندگان مرکز علوم گرجستان، حزب سبزها و چندین تشکل مدنی غیردولتی و تعدادی از اساتید دانشگاه طرفداران محیط زیست معتقدند با وجود ادعای سرمایه‌گذاران طرح احداث این خط لوله نفتی برای انجام تدابیر امنیتی لازم احتمال هرگونه حادثه در مسیر این خط لوله و به خطر افتادن محیط زیست دره ارزشمند پارکومی که دارای منابع طبیعی آن معدنی منحصر به فرد است، وجود دارد و در صورت وقوع هرگونه حادثه‌ای، صدمات آن جبران‌ناپذیر خواهد بود.

این گروه‌ها تصریح کرده‌اند: عوامل طبیعی همچون رانش زمین و طوبوت هوا و تأثیر آن در پوسیدگی لوله‌ها و همچنین عملیات خرابکارانه باعث وقوع فاجعه زیست محیطی در این منطقه خواهد شد.

همچنین در باره امنیت این خط لوله باید گفت: علاوه بر جمهوری آذربایجان که یکی از کشورهای نسبتاً ناآرام در جمع جمهوری‌های سابق اتحاد جماهیر شوروی است، تداوم بحران قره باغ بین جمهوری آذربایجان و ارمنستان از دیگر عوامل ایجاد ناامنی در مسیر عبور این خط لوله است. علاوه بر این، اوضاع امنیتی دیگر مناطقی که این خط لوله از آن عبور می‌کند نیز به علت تنش‌های قومی عادی نیست. از کل مسیر ۱۷۶ کیلومتری این خط لوله، ۱۰۷۶ کیلومتر در خاک ترکیه، ۴۴۲ کیلومتر در خاک جمهوری آذربایجان و ۲۸۶ کیلومتر بقیه در خاک گرجستان قرار دارد. از بین این سه کشور، گرجستان دچار بیشترین بی‌ثباتی داخلی ناشی از ادعای استقلال مناطق خود مختار آبخازیا و اوستیا است.

همچنین ترکیه نیز گرچه به همین سالها دهه ۸۰ را ابتدای ۹۰، ولی همچنان با مشکل بی‌ثباتی در مناطق کردنشین که خط لوله باکو - تفلیس - جیحان از آنجا عبور می‌کند، روبرو است. مشکل دیگر این خط لوله، کمبود نفت برای صدور آن در به علت تردید کشورهای دارای ذخایر نفت در حوزه دریای خزر به انتقال نفت خود از طریق این خط لوله است که البته با توجه به ناخوستی آنها از مسیر انتقال نفت از روسیه و همچنین وعده‌های آمریکا تا حدودی رفع شده است.

نابراین قرار است در ابتدای افتتاح خط لوله باکو - تفلیس - جیحان سالانه ۱۰ میلیون تن نفت و در مراحل بعد نیز ۲۰ و سپس ۸۰ میلیون تن نفت از این خط لوله انتقال یابد.

۲۰ میلیون تن نفت است و جمهوری آذربایجان سالانه فقط قادر به به نفت قزاقستان نیاز دارد.

بر این اساس، قزاقستان روز دوم خرداد اعلام کرد: آماده امضای قرارداد رسمی با جمهوری آذربایجان برای الحاق به این خط لوله است.

از این رو، مجالس قزاقستان و جمهوری آذربایجان قصد دارند پیش‌نویس سند الحاق قزاقستان به خط لوله باکو - تفلیس - جیحان را تصویب کنند.

بر اساس این توافقنامه، قزاقستان در مرحله نخست حدود ۷۱۵ میلیون تن در آورده است. ۲ میلیون تن نفت خود را سالانه از طریق خط لوله باکو - تفلیس - جیحان صادر خواهد کرد. قزاقستان ابتدا نفت خود را به وسیله کشتی‌های نفتکش پس از ساخت خط لوله زیر بستر دریای خزر از قزاقستان به خط لوله جمهوری آذربایجان متصل خواهد کرد. نفت قزاقستان را به خط لوله جمهوری آذربایجان نفتی می‌کند. نفت قزاقستان قبل از انتقال استخراج نفت از میدان نفتی «کاشگان» در قزاقستان آماده بهره‌برداری شود.

در صورت تصویب این قراردادها به خط لوله انتقال نفت باکو - تفلیس - جیحان که با حمایت گسترده سیاسی و اقتصادی آمریکا آماده بهره‌برداری شده است، ظرفیت انتقال نفت از آن کامل نخواهد شد.

نکته دیگر درباره این خط لوله، زرمه استقرار نیروی نظامی به بهانه تأمین امنیت این خط لوله است.

بر این اساس، «ایریت سمیوز» نماینده دبیر کل ناتو در امور قفقاز و آسیای مرکزی اخیراً موضوع جابه‌جایی نیروهای مسلح و مراکز اقتصادی، نظامی ناتو به کشورهای قفقاز جنوبی را مطرح کرد. وی هدف از این اقدام را تأمین امنیت خط لوله باکو - تفلیس - جیحان با نیروهای سیار ناتو اعلام کرد. ناتو قصد دارد با استقرار نیروهای نظامی خود در قفقاز جنوبی، علاوه بر به دست گرفتن کنترل منطقه به بهانه کمک به این کشورها زمینه تغییرات دلبخواه خود را در این کشورها فراهم کند.

تسکین این نیرو در نشست ویزه ۱۰ ماهی در کنگره آمریکا مورد بررسی قرار گرفته و قرار است در ۱۰ سال آینده حدود ۱۰۰ میلیون دلار برای آن هزینه کند.

سال ۲۰۰۳ در این خصوص برنامه ریزی کرده است. بر اساس این گزارش، آمریکا با مشارکت آن دسته از دولت‌ها حاشیه خزر که تحت تأثیر سیاست آمریکا قرار دارند، ایجاد شبکه‌ای از نیروهای ویژه پلیس را نیز در نظر دارد و هدف از ایجاد آن، مقابله با حرکت‌های تروریستی علیه حاکمیت مرکزی نفتی عنوان شده است و نیروی محافظ خزر تابع فرماندهی نیروهای آمریکا در اروپا خواهد بود.

در واقع، آمریکا با حمایت از ساخت خط لوله باکو - تفلیس - جیحان و سپس استقرار نیروی نظامی در پی دستیابی به اهداف نهای خود برای حضور درازمدت در این منطقه حساس در جوار روسیه و ایران است.

این موضوع از اهداف ناگفته و علت حمایت از ساخت خط لوله غیراقتصادی و دارای مشکلات متعدد زیست محیطی باکو - تفلیس - جیحان حکایت می‌کند.